

PŘÍKLADY PRO VÝBĚR ZÁSADNÍHO VZDĚLÁVACÍHO OBSAHU

Hudební výchova

1. Co je v hudební výchově zásadní??

Hudební výchova byla ve školním roce 2020/2021 výrazně ochuzena o dva důležité prvky – o vokální činnosti (zpěv) a o možnost pravidelného setkávání se při společné tvorbě a interpretaci hudby včetně zařazení hudebně pohybových her a dalších činností. I když měli žáci možnost využívat digitální technologie (setkávat se v online prostředí), toto prostředí nemohlo z různých důvodů (technologické vybavení rodin žáků, kvalita připojení, rychlost přenosu dat apod.) nahradit realizaci hudebně výchovných činností ve škole.

Protože vzdělávací obsah hudební výchovy je založen právě na činnostech (stále připomínáme činnostní pojetí), jeví se jako zásadní a neopominutelné (nejlépe v rámci integrativního pojetí) zařazování všech těchto činností v komplexu do každé hodiny hudební výchovy. Znamená to pochopitelně omezení naukové části, respektive snahu vyvozovat hudební pojmy, teorii – pokud je to jenom trochu možné – ze znějící hudby, z činností žáků.

Je tedy zřejmé, že tím, co vnímáme jako zásadní pro nadcházející období (a samozřejmě nejen pro ně), jsou jmenované činnosti, které učitel zařazuje do výuky s ohledem na individuální schopnosti a dovednosti žáků. V tomto případě učitel vždy vychází ze znalosti třídy, kterou vyučuje – sociálního klimatu, atmosféry, v níž se edukační proces realizuje, a též z respektu k projeveným zájmům žáků, který je možné vzbuzovat, ale také směřovat vhodnou motivací.

2. Jak vybrat zásadní vzdělávací obsah pro hudební výchovu?

Co je zapotřebí posilovat, neopominout, tedy vybírat jako zásadní? Soustředte se zejména na rozvoj pěveckých dovedností, na práci s hlasem při vokálních činnostech, rytmické cítění a tvořivost při instrumentálních činnostech. Zařazujte tvořivý poslech s využitím všech hudebně výchovných činností. Zásadní je kontinuální dlouhodobá a systematická práce se vzdělávacím obsahem ve všech doménách. Úroveň (hloubka), kam až ve vzdělávacím obsahu žáci spolu s učitelem dojdou, bude ale vždy dána sociálním klimatem, atmosférou, individuálními schopnostmi a dovednostmi žáků. Při stanovení zásadního vzdělávacího obsahu vycházejte ze své erudovanosti a znalosti prostředí.

Výběr zásadního vzdělávacího obsahu lze ukázat na očekávaném výstupu HV-9-1-01 *žák využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách* a následném ilustrativním příkladu (viz též Standardy pro základní vzdělávání – Hudební výchova, respektive Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání – Hudební výchova). Povaha výstupu je taková, že umožňuje propojení jednotlivých hudebně výchovných činností a zároveň dává při konečné realizaci možnost individualizace – výběru té činnosti, které se žák může na základě svých schopností nejlépe zúčastnit.

Pro tento výstup jsou nastaveny následující indikátory:

1. žák se orientuje v notovém zápisu (délkové hodnoty not a pomlky, tempová označení, dynamická znaménka, takt, opakovací znaménka)
2. žák zazpívá v jednohlase, případně vícehlase, respektuje daný žánr
3. žák zahraje na zvolený hudební nástroj sólově, ve skupině nebo jako součást doprovodu
4. žák postihne dominantní hudebně výrazové prostředky při poslechu hudebního díla nebo jeho části a určí pravděpodobnou dobu jeho vzniku
5. žák pohybem reaguje na hudební ukázkou a na změny v jejím průběhu

Co to znamená v praxi, co bude klíčové a zásadní pro uvedený výstup? Jedná se o výstup, který je vymezen na konci devátého ročníku a stanovené indikátory slouží k ověření jeho zvládnutí. Naplnit tyto indikátory právě zásadním obsahem by nemělo být na minimální úrovni složitě.

V následujícím ilustrativním příkladu zohledňujte individuální schopnosti a dovednosti žáků a předešlé zkušenosti z výuky. Takto je vhodné přistupovat k celému vzdělávacímu obsahu hudební výchovy.

3. Ilustrativní příklad s komentářem

Jako ilustrativní příklad realizace zásadního obsahu uvádíme následující úlohu. Výstup, k němuž se tato ilustrativní úloha vztahuje, má komplexní (integrativní) charakter. Proto doporučujeme zaměřit se na ty z uvedených indikátorů, které jsou žáci schopni vzhledem ke svým individuálním schopnostem a dovednostem a vzhledem ke svým preferencím naplnit. Lze tedy očekávat, že někteří žáci při vlastní interpretaci upřednostní vokální činnost, někteří připojí pohyb, účastní se doprovodné hry, nebo dokonce, ač to není stanoveno indikátorem, celou interpretaci zaznamenají na médium. Důležitá je jejich zainteresovanost v tvůrčí činnosti.

Vyber si jednu ze skladeb (písni), kterou jste nacvičili v hodinách HV a která je zapsaná jako partitura (tedy např. zpěv s doprovodem hudebních /rytmických/ nástrojů nebo hudební skladba určená pro více nástrojů). Dobře si prohlédni partituru. Z partitury snadno vyčteš, kdo se na skladbě podílí. Urči metrum, tempo, v němž se skladba hraje. Skladbu interpretuj společně s ostatními spolužáky (zpěv, hra na melodický či rytmický nástroj).

Úloha představuje minimální úroveň, která předpokládá elementární orientaci v notovém zápisu, tedy že hudba zapsaná v notách neznámá jenom píseň s vypsaným akordickým doprovodem – kytarovými značkami (jak tomu bývá v učebnicích hudební výchovy) nebo jenom text s kytarovými značkami, nýbrž že každý hudební nástroj má v notovém zápisu „svůj řádek“. Na této úrovni by žák devátého ročníku měl být schopen minimálně rozpoznat podle vypsaných nástrojů (slovy, zkratkami či grafickým označením používaným u nástrojů Orffova instrumentáře atd.), jaké nástroje jsou ve skladbě využity. Dále by žák měl být schopen interpretace zápisu podle vlastní volby, respektive hudebních schopností a dovedností, které získal a rozvinul v průběhu devítileté školní docházky.

[Odkazy na informační zdroje](#)

[Standardy pro základní vzdělávání – Hudební výchova](#) (včetně indikátorů, které stanovují minimální úroveň zvládnutí očekávaných výstupů)

[Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání – Hudební výchova](#) (včetně nastavení úrovně obtížnosti a okomentovaných ilustrativních úloh)